Pärnu Postimees

19. aastakäik.
Ilmub igal äripäewal.

„Pärnu Postimehe“ toimetus ja talitus Rüütli tän. nr. 51 (end: A. Toomi raamatukpl. ruumes).
Aadress „Pärnu Postimees“, Pärnus (postkast 33).
Toimetuse könetunnid: kella 11—1 ja 4—6.
Toimetuse ja talituse könetraat nr. 19.

Üksik nummer 6 marka.
„Pärnu Postimehe“ tellimiste hinnad
1 kuu postiga 150 marka, posita 135 marka
2 kuud „ 300 „ „ 270 „
3 „ „ 420 „ „ 380 „
Wäljamaale 400 mk kuus.
Kuulutuste weeru millimeeter 5 marka.

Nr. 226. Reedel, 9 oktoobril 1925 a. Nr. 226.

Tõrtsa raamatukogu 1988

Kohalikud teated.

Jõululisatasu lubatud riigiteenijaile wälja maksta 5. okt. alates.

Wabariigi walitsus on otsustanud lubada neile riigiteenijaile, kes on õigustatud riigiametnikkude ja teenijate palgaseaduse järele saama eelolewaiks jõulupühiks ühekordset lisatasu poole kuupalga suuruses, seda lisatasu wälja maksta, alates 5. oktoobrist s. a., kuid tingimusel, et kui ametnik enne jõulupühi teenistusest lahkub, tuleb temal lisatasu tagasi maksta, juhtumisel, kui riigikogule esitatud seadust riigiteenijatele käesolewa aasta sügisel toetuse andmise asjus Riigikogu poolt wastu ei wõeta.

Kohalikke kooliwalitsusi ja riigiasutusi on palutud esineda ministeeriumile kreditidi nõudega lisatasu wäljamaksmiseks eelnimetatud seaduse alusel.

Haridusministeeriumi näpunäited algkoolidele wõimlemistundide suhtes.

Ühes Tallinna linna algkoolis on möödunud kuu lõpul maad leidnud juhtumine, kus üks õpilane wahetunni ajal palli tõukamisel end wigastanud. Sel puhul on haridusministeerium tarwilikuks leidnud paluda kohalikke kooliwalitsusi juhtida algkoolide juhatajate ja õpetajate tähelepanu tähendatud juhtumisele ja neile ühtlasi ettepanna, et nad wõimlemistundidelt ja õpilaste mängudelt kõrwaldaks kõik need wõimlemis- ja spordiriistad ning wõtted, mis algkoolide wõimlemiskawas ettenähtud pole — nagu seda polnud ülaltoodud juhtumisel ka kuul ja kuulitõukamine.

Õliwärwi-pilte
söögitoa, saali ja kabineti tarwis
on saauud ja soowitab
„Pärnu Postimehe“
raamatu- ja kirjutusm. kauplus, Rüütli 51

Misfuguseid wõtteid meil wõistluses äri alal endale lubatakse.

Pärnus on palju raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplusi, mispärast omawaheline wõistlus suur. Kuid seejuures peaks jäädama korrektsuse ja aususe piiridesse. Kahjuks pole see ometi nii, mida näitab järgmine juhtumine. Keegi maalt (nimi jäägu nimetamata) oli adresseerinud suurema kaubatellimise „Pärnu Postimehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplusele. Isik, kes kirja tõi, oli kas teadmatuse wõi eksituse teel sattunud ühte teise äriisse, kus kiri rahulikult lahti tehtud ja tellimine ka täidetud, kuigi mõnesuguste puudustega. Et aga tellimise mujal täitmist näha poleks, on arwe ülemine äär ärinimetusega maha rebitud. See kui ka wõõra kirja awamine iseloomustab selle kordasaatjat küllalt selgesti, ilma et meie omalt poolt siia midagi weel juure lisada tarwitseksime. Peab tõepoolest olema palju „aumehelikkust“, et niisuguse teguwiisiga hakkama saada.

Aknakleepimispaberit
soowitab
„Pärnu Postimees“ Rüütli tän. 51.

Uusi joogikohti uuel aastal ei awata.

Kod. J. Bäärs ja J. Behrsin esinesid linnawalitsuses palwega neile luba anda eelolewal aastal Riia tän. alkoholi müügi õigusega trahteriasutust awada. Linnawalitsus on mõlemad palwed eitawalt otsustanud, sest et uusi alkoholi müügi õigusega trahteri asutusi uuel aastal ei ole kawatsetud awada.

Linna plaanid koolidele.

Linna kooliwalitsus on koolidele tarwituseks neljakümne eksemplari ümber Pärnu linna plaanisid walmistada lasknud.

Rohke pinnapuude tarwitamine.

Pärnus on wiimaste aastate jooksul rohkesti tarwitatawaks kütteaineks muutunud pinnapuud, mis oma odawuse tõttu kõigile kergeste kättesaadawad on.

Et oma pinnapuude tarwitajatele puude kojutoomist kergendada, on mitmed saeweskid omale weoabinõud muretsenud.

Nii on kohaliku suurema Niidu saeweski omanik, Pärnumaa laewaehituse ühisus, muretsetud kaks „Ford“ tüüblist weoautot, mis juba teist aastat tarwitajatele pinnapuud koju weawad. Selle hõlbustuse tõttu on tähendatud saeweski pinnapuude järele nõudmine õige elaw. Peab sagedasti nädalate wiisi ootama enne kui puud, peale tellimise fiseandmist, suudetakse koju tuua. —ht—

Kartulawõtmine

linna ümbruskonnas on juba lõppenud. Käsil on praegu muu aiawilja koristamine. —ht—

„Endla“ teaatri esise kaunistamine

mis kewadel suurema lillelawa tegemisega platsi keskele osaliselt juba teostati, wiiakse nüüd lõpule, põõsaste wahede ja jalgteede kordaseadmisega ning weel uute lillelawade ja peenarde juuretegemisega, mille järeldusel „Endla“ esine muutub õige nägusaks.

Elisabeti kirik.

Teated Il pihtkonnast.

Surnud: Hermann Tiiwel Walgast — 65 a. wana.

Pühapäewal, 11. oktoobril k. ½10 h. jumalateenistus arnulauaga. K. 12 lastejumalateenistus. Poeglaste leeriõpetus algab 19. oktoobril. Õp. A. Grünberg.

Maakonnast.

Mõisahüla alewiwolikogu koosolek

6 oktoobril s. a.

Ilmunud 11 wolinikku. Juhatab E. Glück.

Alewiwanem teatab, et wahepeal on wolikogust lahkunud majandusrühmast H. Gross ja edumeelsete rühmast P. Nõmm, kellede asemele on kutsutud uuteks wolinikkudeks samadest rühmadest P. Tetkel ja J. Kukk.

Esimeseks päewakorra punktiks on

uue alewinõuniku walimine

lahkunud H. Grossi asemele. Uueks nõunikuks walitakse Martin Jeroslaw.

Järgmisena tuleb otsustamisele

alkohoolsete joogikohtade arwu ja maksu kindlaks määramine 1926 a.

Otsustati 1926 a. lubada alewikus kaubelda — nagu seniigi — 4 alkohooli müügi kohal. Restoraanimaks määrati kindlaks 600.000 ja saama einelaua maks 60.000 marga peale.

Õlleladu ja nimeliste lubade järgi wiina ja piirituse müük otsustati jätta alewiwalitsuse kätte.

Tee- ja söögimajade maks

määrati kindlaks 12.000 marga peale. Tähendatud maksu maksmisest otsustati wabastada kohaliku tuletõrje seltsi ja Rahwamaja einelaud. Käesolewa aasta restoraani maksu 100.000 marga wõrra alandamise palwe, millega õli esinenud restoraanipidaja, lükati tagasi. Samuti jäeti ka rahuldamata kino omaniku palwe lõbustusmaksu alandamise asjus.

Jäärja-Mõisahüla tee ehitamise küsimuse

kiiremaks äraotsustamiseks, mille kohta wolinik E. Saalwa esines aruandega, otsustati tähendatud küsimuse lahendamiseks warem walitud komisjoni täiendada 5 liikmeni. Uuteks liikmeteks waliti H. Kuuse, J. Tamm ja A. Jüris.

Kino lõbustusmaksu summa

1926 a. määrati kindlaks 42.000 marga peale.

Põllumehe ülewaade.

Suwised lootusrikkad wäljawaated saagirikka sügise peale on põllumehel äpardunud. Pikalised, alalised wihmasajud on põllud üle ujutanud ja wedelaks muutnud, nii et hobusega sinna wõimata peale minna. Kokkupandud suiwilja aunad mädanewad wihmast läbileotatult ja tuulest lõhutult wäljadel, ilma et oleks wõimalust nende koristamiseks: kui lubaks ilm, siis ei saa seda teha pehme maapinna pärast. Paljudes kohtades on wiljasaod pealt rohelise orasega läbikaswanud, sest alaline wesi ja niiskus on terad idanema ajanud. Rukkitegemine on suurelt osalt pooleli, kuid leidub ka kohti, kus rukis koguni tegemata. Ja kus ongi terad porisesse mulda wisatud, siis pole sealt suurt midagi loota. Warasem oras on siiski ilusam. Kartulaid korjatakse ülekaawal sõja eest, rohkete mädadega muidugi segamini. Sügisesest künnist madalamatel maadel pole rääkidagi. Kuna rehepeks praegusel ajal sünib aururehepeksumasinatega, siis on ka see takistatud, sest liikumine raskete aurukateldega põhjatuks muutunud teedel on pea täiesti wõimata. Kui kellegil ongi korda lãinud küüni kokku wedada osa wilja, siis peab see sealgi ootama paremaid ilmu ja teid. Aasa ja soo-heinamaad on lausa wees ja sellepärast paljudel on muutunud õige raskeks ka loomade karjatamise küsimus. Mitmel pool madalatel sooheinamaadel on isegi hein jäänud tegemata. On kurb sügis põllumehele.

Teil on wõimalik 1 nowembril s. a.
poole miljoni wõrra
rikkamaks saada, kui Teie aegsasti omandate Wigastatud Sõjameeste Ühingu rahalise loterii pileti.

Pärnust Irboskasse ja tagasi.

Autobusil läbi Lõuna Eesti. 4

Postiametnikud näikse algul nagu kohkuwat suure hulga äkilisel ilmumisel. Warsti on aga tutwused loodud ja asjad õiendud. Labkumisel soowitakse head reisigi. Kilingi-Nõmme alewiku südames asub endine Nõmme kõrts, nüüd muidugi „restoraan“, millisesid nüüd üle terwe Eesti suur hulk rahwast koorimas ja piinutamas. Kõrtsist möödunedes tulewad meele jutustused lapsepõlwest. See oli sel ajal, kui weel Pihkwa-Riia raudtee puudus. Kõik kaup — wili, linaseemned ja linad weeti hobustel Wõru, Walga, Tartu ja Wiljandimaalt Pärnu, kuna sealt toodi kala, sool, raud jne. maale. Suurem ja käidawam tee oli Kilingi-Nõmmest läbiwiiw maantee. Kilingi kõrtsis kohtasid Eesti ja Läti woorid. Ühedele oli kõrtsi ühes otsas rehealum hobustele ja kaubakoormatele warjuks, teistele teises otsas. Eeskõrtsi keskel oli kohtamissaal. Siin soetati tutwusi, waieldi, tülitseti, weeti wägikaigast ja lõödi isegi lahinguid. K. walla P. kihelkonna S. talu poeg oli oma tugewa jõu ja wahwuse poolest kuulus kogu ümbruskonnas. Teda ei wäärinud üksi Läti meestest. Õnnelik ja ühe olnud see woor, kus S. Pärt hulgas olnud. Muidu olnud Pärt waikse loomuga laisawõitu mees. Üks wõitlus juhtunud külmal talwe õõl. Suur Läti woor olnud juba enne Eesti meeste kohale jõudmist kõrtsis sõõkorteris. Kui Eesti mehed, kõrtsi sooja tulnud, kippunud neid warsti üks suur tugew lätlane tülitama. Pärt olla wagusi oma leiwakoti kallal nurgas õhtueinet wõtnud. Tülile järgnenud käistsi kokkupõrked. Mõnigi Eesti poiss saanud tugewa lätlase käja tunda. Pärtile läinud niisugune lugu wastikuks. Käbku pannud ta leiwakoti kinni ja ilma sõnalausumata haaranud Läti koljati, kui poisikese, kinni ja tiirutanud teist kõrgel iae all, kohta otsides kuhu paisata. Seal awatud juhuslisel lätipoolse rehealuse uks kuhu siis ka Pärt oma wastase wisanud. Seda nähes waikinud lätlaste lärm ja kära. Kui siis Pärt weelgi mõned agaramad mehed kinni truginud ja wägimehele rehe alla järele paisanud, olnud rahu majas. Üks teise järele kadunud lätlased oma kompsudega eest kõrtsist ja warsi ragisenud läti woori reed lumises õues, et teekonda edasi algada. Eesti meestel olnud aga terwe õõ rahulik ja lahe puhata . . . Nõmme on Saarde kihelkonnale linnaks. Hooned on nägusad, peatänaw kiwidega prügitud. Mulje jääb temast, parem kui mõnest Paide wõi isegi Pärnu tänawast, aga Eesti riigile jääb ta weel kauaks alewiks; nende kahekõrsa hulgas, keda linnaks tahetakse nimetada, Kilingi-Nõmmet küll weel ei ole. Kuid see ei kohuta alewi-saksu põrmugi. Nemad teawad wäga hästi, et nimi meest ei riku, kui aga soodustused olemas. Need on aga juba kõik loodud: oma riigipank „Saarde Laenu-Hoiu Ühisus“, millel ka osaw kraanikeeraja ei puudu, wägew suurtöostus „Saarde Põllumajandusline Töostus“ jahwatab jahu, teeb piiili, kraasib willu, saeb laudu ja walgustab elektriga alewikku. Siin on ka oma suur- ja wäikekaubandus ning wägew kõikwõimuline E. T. K. „Saarde Põllumajanduse Ühisuse“ kauplus, „Saarde Põllumeeste selts“, „Tuletõrje selts“ kõikidel toredad oma majad. Puududa ei tohi ka karskuse selts ja õige õrna nimega „Õilme“, kuid kardan, kas see wast närtsinud pole? Ka patukahetsemise ja andeksamise kohad ei puudu: Saarde lutheriusu ja Kilingi apostlik kirik — mõlemad lähestikku ilusal mäekünkal teine teisel pool maanteed wäikese oja kaldal, nagu Jordani mägisel maal. Kuid kalmud on asetud üks ühele ja teine teisele poole alewiku piirile, et usulahud sõda pidama ei pääseks ning alewisakste rahu ei rikuks. Ei puudu ka muidugi raamatukauplus, päewapilitnik, kingsepp ja räätsepp, siis weel tohtrid ning nurgaadwokaadid jne. Wahulapseks on raudteejaam. Siin wäljendub sällegi endiste rahwa eest hoolitsejate mõisnikkude hoolimatus. Raudtee ehitusel olid mõisnikkude huwid igakülgselt silmas peetud ja jaam ehitati Woltweti ja Tignitsa mõisade läheduse, jättes aga 5 kilomeetrit perekasi Kilingi-Nõmme alewikust eemale, kuhu ja kust kõik kaup peab weetama, mis aastas miljonilisi kulusid tekitab, kuna aga raudtee ise ½ kilomeetri kaugusel alewikust mõõdub. Wiimasel ajal on reisijate rongile wõtmiseks ja rongilt maha laskmiseks teelahkmele putka ehitatud. Aga alewisaksa kulud ei kurwasta, ta teab tarwitaja maksab kõik kinni „annaks jumal, et aga wedu oleks!“ Tut-tut, tut-tut! tuututab signaalipasun. Mootor suriseb ja ilma wallutajad, lahkest alewi noorsoost piiratuna, jatiawad oma reisi. Üleõit raudteest. Sealsamas hakkab Woltweti alew. peale. Kenad majad kahelpool maanteed. Kuulus, järsk „Kärsumägi“. Wiimane kõwa pähkel endisaegade wooriskäijatele Pärnu. tuleku teel. Järsk ja kiwine. Pea taiwe läbi ilma lumeta teel suutsid wäsinud loomad barwa ilma kõrwalabita 40 puudalisi koormat rinnakust üles wedada.

Mäerinnaku weerul on allik, „nii selge kui puhas kristall“. Ka „Kärsuallik“ oli kuulus. Rahwajutu järele woolanud siin päris mõdu maapõuest. Nupukas omakasupüüdja asunud siit teekäijatele ja wooritmeestele mõdu müüma. Selle järele muutunud mõdu aga üleõõ weeks, mis tänapäewani allikast edasi woolab. Endisel ajal oli allikal ilus katus kuuel tulbal, mis hallika õli wärwitud. Isegi plekktops ketiga tulba külge kinnitüd, ootas sealsamas naela otsas jaunejaid teekäijaid, et neid oma jaheda weega karastada. Nüüd on katus wiitu wajunud, topsi pole olemaski ja allika ümbrus karikoomadest ära tallatud ja aukliseks muutunud, näeb eba-meeldiw. Eemal heinamaa lobus woolab wäike oja — üks Kanaküla jõe rohketest arudest. Teatamata kurab autobus edasi. Jällegi peatus. Woltweti mõis, samanimelise alewiku süda, hobusepostijaam, postkontor, paar kauplust, park — milles endine härrasmaja; nüüd nõdrameelsete kodu. Hetkel on autobus tühi. Wahwad wallutajad teawad mis teha. Seekord on kauplused okupeeritud. Kuid peale waewase limonaadi ja kuiwanud saia, pole siit saada midagi. Siin aga tuleb wahwadel ränduritel ka kõwa pähkel hammustada. Keegi härra, riiklik ühismeiereide rewident, jookseb meie soomusrongi peale tormi. Kohe oli sõjanõukogu koos ja meie jõud mobiliseeritud. — „Sõiduriitsi on erasõiduks, mitte liiniauto, teisi reisijaid kaaja ei wõeta“. — Aga mees ei lase ennast hirmutada.

(Järgneb.)

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja wannutatud adwokaat H. Kuusner.

Kinoteaater „Pallas“.
Akadeemia tän. nr. 5.
8., 9., 10. ja 11. oktoobril s. a.
„Korda-Filmi“ suurteos 10 jaos
Franz Josef II.
Krnonprints Rudolfi ja paruness Mary Wetsera armastus ja traagiline lõpp. Paljastused Austria keistikoja elust. Peaosades
Maria Corda, Koloman Zatany, Emil Fenywesiy, Louis Ralph, Jakob Tiedke, Wilhelm Diegelmann j. t.
Filmi demonstreerimine Austrias oli keelatud.
Näitelawal:
„Armastuse algebra“
Operett 1 waatuses.
Algus äripäewadel kell 6, pühapäewal kell 3 p. l.
Aukakrdid ei ole makswad.

Kino „IDEAL“
8., 9., 10. ja 11. oktoobril s. a. Haruldane üleilmline sensatsioon
Täna kõige parem eeskawa „Idealis“
Berliini, Pariisi, Londoni ja New-Yorgi teaatrite lõõkpilt
Mazist-imperaator
Suurepäraline, sensatsioon-trikiline, elegantselt lawastatud draama olemata juhtumisist. Peaosas kuulus Itaalia näitleja, tugewam inimene ilmas Mazist. Haruldased waated, algupäraline sisu, imestustäratawad trikid, enneolemata lawastus. Kirjutanud P. A. Mazalotti. Näiteiuht Guido Brighone.
Uuem farss! Esimest korda Pärnus! Uuem farss!
„Belõ Pehi ja kontrabandistid“
Ameerika nali kahes waatuses.
Algus kell 6 õhtul, pühapäewal kell 3 peale lõunat.
Eelteade: 13. sp. ainult kino-teaater „Idealis“ uus ennenägemata kahekordne eeskawa. I „Lahutatud naise kurbmäng“. Kaasakiskuw draama 6 jaos. Peaosas kuulsamad näitlejad. II „Don-Kihot-Rio-Grondest“. Haruldane sensatsioon-farss meie aastasajast.

Pildpostkaarte
parematest saksa, prantsuse, itaalia jne. warikutest soowitab
:-. suues walikus :- :
„Pärnu Postimehe“ raamatukpl.
Rüütli tän. nr. 51.

Tehn. ing. Laurseldt'i ehituskontor tarwitab weel äraõõduks raudtee peale kohe rutuliselt
puuseppe, wilunud betoonitööliisi
ja suuremal arwul
nais-mullatööliisi.
Sõit prii. Wastuwõtmine Pärnus, Petrogradi wõõrastemajas, tuba 4 ja Karusselli tän. 32. Wiljandis Lossi t. 16, kella 10—11 e. l. ja 4—6 p. l.

Dr. A. Buck
Silma-, närwi- ja sisemised haigused.
10—1, 4—6.
Pärnus, Rüahawaimu tän. 7
(H. D. Schmidt'i kontori wastu).

Awan
liha- ja worstipoe
laupäewal, 10 oktoobril, Riia tän. nr. 25, Norrmanni majas.
A. Tölp.

Wälja üürida neli uut autokuuri.
Pargi tän. nr. 2.

Wõtan wastu tellimisi
meesterahwa lihtkui ka triikpesu,
nagu särkide, kraede jne. ömblemise peale. Töö korralik. Hinnad mõõdukad. Kalamehe tän. nr. 1. (Sissekäik eest ukses).
G. Jürisson.

Kontoriraamatuid,
arwemasinaid,
kirjutusmasinalinte,
kopiirpaberit,
registraatorisi,
liimi,
kirjaümbrikke
ja paberit,
kontoriblokke,
sulgi ja tinti,
terasest joonslaudu,
kopiir- ja lihtsaid
pliiatseid,
kuiwatuspaberit,
aktikaanesid
kontoritele ja kantseleidele
soowitab odawamalt kui mujal
„Pärnu Postimehe“
raamatukauplus, Rüütli t. nr.

Pärnus 9 oktoobril 1925 a. A. Jansen'i trükk, Pärnus